

แนวทางการนำน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตร

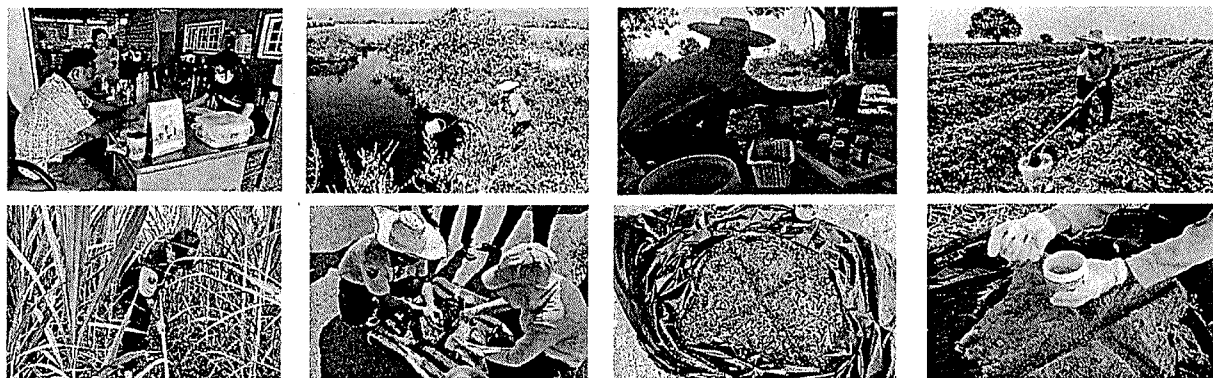
ส่วนน้ำเสียเกษตรกรรม

น้ำทิ้งจากการประกอบกิจการเลี้ยงสุกรที่ผ่านการบำบัดให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนด น้ำทิ้งจากการประกอบกิจการมีธาตุอาหารและสมบัติที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพาะปลูก ช่วยเพิ่มธาตุอาหารให้กับดินในพื้นที่เพาะปลูก ลดการใช้ปุ๋ยเคมี ช่วยบรรเทาปัญหาขาดแคลนน้ำในพื้นที่ที่มีปัญหาความแห้งแล้งและลดปัญหาความเดือดร้อนรำคาญกับประชาชนในพื้นที่

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กองจัดการคุณภาพน้ำ ได้ดำเนินการศึกษาและจัดทำแนวทางการนำน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นคำแนะนำให้กับเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เลี้ยงสุกรและเจ้าของหรือผู้ครอบครองพื้นที่เพาะปลูกนำไปปฏิบัติเพื่อช่วยป้องกันและลดผลกระทบจากการใช้น้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรในพื้นที่เพาะปลูกที่อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำสาธารณะและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ รวมถึงลดปัญหาเหตุเดือดร้อนรำคาญจากการประกอบกิจการโดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

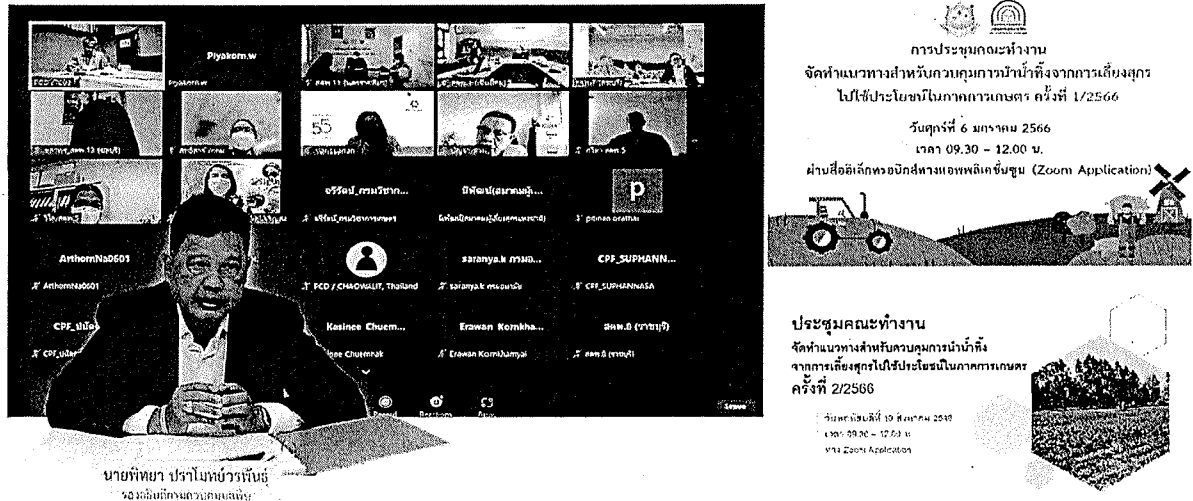
1. จัดทำคำสั่งกรมควบคุมมลพิษที่ 454/2565 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแนวทางสำหรับควบคุมการนำน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตร ลงวันที่ 15 ธันวาคม 2565 โดยมีรองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานคณะทำงานฯ ผู้อำนวยการกองจัดการคุณภาพน้ำ เป็นรองประธานคณะทำงานฯ และมีคณะทำงานจากหน่วยงานภายในกรมควบคุมมลพิษ ประกอบด้วย กองกฎหมาย กองตรวจมลพิษ ศูนย์ปฏิบัติการวิเคราะห์มลพิษและสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 1 5 7 8 11 และ 13 หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย กรมปศุสัตว์ กรมอนามัย กรมวิชาการเกษตร และศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และภาคเอกชน ประกอบด้วย สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) และบริษัท เซ็นทาโกฟาร์ม จำกัด

2. สืบหาข้อมูลและเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรและตัวอย่างดินในพื้นที่เกษตรกรรม ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดราชบุรี และจังหวัดลพบุรี ระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน 2566 โดยได้เก็บตัวอย่างน้ำทิ้งที่นำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เกษตรกรรม (มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส้มโอ ยางพารา ไม้ หนุ่ยเนเปียร์ หนุ่ยอิสราเอล ปาล์มน้ำมัน และข้าว) ตัวอย่างดินในพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการนำน้ำทิ้งไปใช้ประโยชน์ และตัวอย่างดินบริเวณพื้นที่อ้างอิง ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 การสำรวจข้อมูลและเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรและตัวอย่างดินในพื้นที่เกษตรกรรม

3. ประชุมคณะทำงานจัดทำแนวทางสำหรับควบคุมการนำน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรไปใช้ประโยชน์ ในภาคการเกษตร จำนวน 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2565 และวันที่ 10 สิงหาคม 2566 เพื่อร่วมกันศึกษา เสนอแนะแนวทาง วิธีการ และหลักเกณฑ์ทางวิชาการที่เหมาะสมสำหรับการจัดทำแนวทางสำหรับควบคุม การนำน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตรโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ แหล่งน้ำสาธารณะ ดังแสดงในรูปที่ 2

รูปที่ 2 การประชุมคณะทำงานจัดทำแนวทางสำหรับควบคุมการนำน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตร

4. รับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แนวทางการนำน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตร ผ่าน 3 ช่องทาง ประกอบด้วย 1) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็น เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2566 2) รับฟังความคิดเห็นฯ ผ่านทางเว็บไซต์ คพ. (www.pcd.go.th) เมื่อวันที่ 24 - 31 สิงหาคม 2566 และ 3) รับฟังความคิดเห็นฯ ผ่านหนังสือเวียน ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำ (ร่าง) แนวทางการนำน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตร มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

1. สถานที่เลี้ยงสุกร ควรปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1.1 น้ำทิ้งที่จะนำไปใช้ในพื้นที่เพาะปลูกต้องผ่านการบำบัดให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

1.2 การกักเก็บน้ำทิ้งและการนำน้ำทิ้งไปใช้ต้องไม่ก่อให้เกิดเหตุรำคาญต่อพื้นที่ข้างเคียง ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. พื้นที่เพาะปลูก ควรปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

2.1 พื้นที่เพาะปลูกที่จะนำน้ำทิ้งไปใช้ ควรใช้กับพืชที่ไม่ใช่เป็นอาหารโดยตรง เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หญ้าเลี้ยงสัตว์ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา เป็นต้น เพื่อลดความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของเชื้อโรค ไข่พยาธิ และโลหะหนักที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค

2.2 พื้นที่เพาะปลูกที่จะนำน้ำทิ้งไปใช้ประโยชน์ควรตั้งอยู่ห่างจากชุมชน แหล่งน้ำสาธารณะ ศาสนสถาน สถานศึกษา โรงพยาบาล หรือสถานที่อื่นๆ ในระยะไม่น้อยกว่า 100 เมตร หรือเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสุขภาพของประชาชน คุณภาพน้ำ และเหตุรำคาญต่อชุมชน

2.3 ช่วงระยะเวลาการใช้น้ำทิ้ง ควรใช้ในช่วงภัยแล้งหรือช่วงฝนแล้งเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่มีภาวะฝนทิ้งช่วงในฤดูฝน และไม่ควรใช้ในฤดูฝนหรือขณะที่มีฝนตก

2.4 ปริมาณน้ำทิ้งที่ใช้ในพื้นที่เพาะปลูก ควรใช้ในปริมาณที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากขนาดพื้นที่เพาะปลูก ชนิดพืช ความต้องการธาตุอาหารของพืช และความต้องการน้ำในแต่ละช่วงการเจริญเติบโตของพืช ตามคำแนะนำของกรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดผลกระทบของปริมาณน้ำทิ้งออกนอกพื้นที่เพาะปลูก

2.5 พื้นที่กันชนระหว่างพื้นที่เพาะปลูกที่นำน้ำทิ้งไปใช้ประโยชน์กับพื้นที่โดยรอบ ควรมีคันดิน คูน้ำ หรือแนวป้องกันโดยรอบพื้นที่เพาะปลูก เพื่อป้องกันการรั่วไหล รั่วซึม หรือการไหลล้นของน้ำทิ้งออกนอกพื้นที่เพาะปลูก ตลอดจนไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำสาธารณะและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ

2.6 การขนส่ง ขนถ่าย หรือลำเลียงน้ำทิ้งไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพาะปลูกควรใช้วิธีการบรรทุก โดยรถสูบล้อหรือการต่อท่อด้วยระบบปิดไปยังพื้นที่เพาะปลูก และต้องมีอุปกรณ์ควบคุมปริมาณน้ำ เช่น วาล์ว ท่อ และข้อต่อต่างๆ เพื่อป้องกันน้ำทิ้งหกรั่วไหลหรือแพร่กระจายสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือสิ่งแวดล้อม

2.7 กรณีการขนส่ง ขนถ่าย หรือลำเลียงน้ำทิ้งไปใช้ในพื้นที่เพาะปลูกพาดผ่านพื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ส่วนบุคคล ต้องดำเนินการขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือทำความตกลงและต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นก่อนดำเนินการ

3. การติดตามตรวจสอบ ควรปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

3.1 เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เลี้ยงสุกรต้องมีผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งที่จะนำไปใช้ประโยชน์ที่วิเคราะห์โดยห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO/IEC 17025 ไม่ว่าจะเป็นห้องปฏิบัติการที่จัดตั้งโดยหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หรือห้องปฏิบัติการวิเคราะห์เอกชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม

3.2 เจ้าของหรือผู้ครอบครองพื้นที่เพาะปลูก ควรติดตามตรวจสอบคุณภาพดินทุกปี ได้แก่ ค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ค่าการนำไฟฟ้า (EC) และค่าโลหะหนัก เช่น ทองแดง (Cu) และสังกะสี (Zn) เป็นต้น เพื่อเฝ้าระวังคุณภาพดินให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช และป้องกันไม่ให้ดินเสื่อมโทรมในอนาคต

3.3 เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เลี้ยงสุกรและเจ้าของหรือผู้ครอบครองพื้นที่เพาะปลูก ควรจัดทำบันทึกข้อตกลงในการนำน้ำทิ้งไปใช้ประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วย

3.3.1 ข้อมูลของพื้นที่ต้นทาง คือ สถานที่เลี้ยงสุกร ได้แก่ ชื่อสถานที่เลี้ยงสุกร เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เลี้ยงสุกร จำนวนสุกรที่เลี้ยง ผลวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้ง และปริมาณน้ำทิ้งที่จะนำไปใช้

3.3.2 ข้อมูลพื้นที่ปลายทาง คือ พื้นที่เพาะปลูก ได้แก่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองพื้นที่เพาะปลูก ขนาดพื้นที่เพาะปลูก ชนิดพืช และระยะเวลาที่จะนำน้ำทิ้งไปใช้ พร้อมระบุความรับผิดชอบ หากเกิดเหตุละเมิดจากการนำน้ำทิ้งไปใช้ประโยชน์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบและป้องกันเรื่องร้องเรียนที่อาจเกิดขึ้น